השותפין פרק ראשון בבא בתרא

אמר אביי גמירי. דסתא לא צריך לסגויא קמא: מכלל דאיכא זוטרתי. וא"ת וילמא מכלל דאיכא רברבתא ומה דיקא הוא זה ותירץ ר"י דאם אין פחות משלשה אבל גדולות יש א"כ בכדי נקט חלי לבינה של ג' טפחים דלא הוה צריך למתני אלא והאריה חלי לבינה ותו לא וממילא דייתי משער בקטנה הוא"ל ולא מפרש[א] שיעורא: **הג"ה** בי קייטא ובי סיתווא הוי כמו איכא תיוהא ושרי ואם שתי בתי כנסיות היו בג' מקומות של קייטא ושל סיתווא אייתי כגון דחזו בה תיוהא ועוד גראה כיון דיש שם בהכ"נ אחר אין לחוש אם לא יבנו זאת והא דקאמר דאיכא דוכתא לגלויי היינו שאין בהכ"נ[ב] ועוד מתמת קור וחום אין לחוש שמא יפשעו או בזמן גדול כל כך אין לחוש. ע"כ הגה"ה: **אי הכי כי בנייה נמי.**

פירוש עד שיתפללו בה[ג]:

ועיילי'ה לפורייה להתם. ותימה והא אמרת[ד] בתי כנסיות אין יושבים בהם לא שיגת קבע ולא שיגת ערעי ואין לתרץ משום דבבבל הוי ואמר רב אסי בפ' בתרא דמגילה (דף כח: ושם ד"ה בתי) בתי כנסיות של בבל על תנאי הן עשויות ופ"ה התם נפקא מינה לענין הא דקתני לעיל אין אוכלין בהן ואין שותים בהן ואין נכנסין בהן בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים ובשל בבל מותר דהא קאמר התם בתר הכי רבינא ורב אלא הוו קיימי ושיילי שמעתא מרבא אתא זילא דמטרא עלייהו ועיילי לבי כנישתא ולא משום מטרא אלא משום דשמעתא בעי' לילותא והשתא והלא בהכ"נ של בבל היה והיו יכולין ליכנס בה מפני המטר וי"ל דלאו ממש לבהכ"נ עיילה לפוריי' אלא בסמוך לבהכ"נ במקום שהאורחין רגילין ליתן שם ולאכול[ד] דלאמרינן בע"פ (פסחים דף קא. ושם ד"ה דאכלי) ושמואל למה לי' לקדושי בני כנישתא לאפוקי אורחים ידי חובתן דאכלו ושתו וגנו בני כנישתא[ה] והא דאמר דעל תנאי הן עשויין מפרש ר"י לענין שאם יחרבו יעשו מהן מה שירצו לבד מקלות דאם כדאמרי'[ו] התם: **כל דאמר מבית חשמונאי אתינא עבדא הוא.** וקן הוא דהכי נמי אמר שמואל בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף ע:) ומכאן קשה על פ"ה דאלו ר' נחמיה (סוטה דף מא.) דאמר אמרו לו לגרגיסקי אחינו אתה ופ"ה התם שאמרו לו אחינו לפי שהיתה אמו מישראל דא"ל כיון דבני הורדוס נשאו ישראליות אמאי עבדא הוה הא שמואל גופיה אית ליה עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולך אחר בהחולן (יבמות דף מה.) וא"ל אלא נשאו ישראליות וקראוהו אחינו אתה לפי שעבד אחינו [הוא] במצות: [וע"ע תוס' יבמות מה: ד"ה כיון דאמר] **מאן** דריש מקרב אחיך רבנן.[ז] דפסטי' דקרא לא משמע לטעותי עבד שהוא אחיך במצות אלא עובד כוכבים ורבנן דלשו (כ"ק פח.) ממוכחל שבאחיך: **קטלינהו** לבולהו רבנן. לאו דוקא לבולהו דהא הוו בני בתירא שהיו נשאים כשעלה הלל מבבל כדאמרינן בפסחים בפרק אלו דברים (דף סו.) והלל היה בפני הבית מאה שנה כדאמרינן בפרק קמא דשבת (דף טו.) ומלכות הורדוס היה בפני הבית ק"ג שנה כדאמרינן בפרק קמא דע"ז (דף ט.):

בשנים. בית ראשון עמד ד' מאות ועשר ובית שני ד' מאות ועשרים: **אגב תקרה ומעזיבה.** שהעלייה היתה נתונה עליו ומעזיבה של טיט הרכים על גבה וכובד המשא מעמיד הכותל אלא יטה לצדדין הלכך במקדש שני אלא היה כותל ג' מגיע לעליה לא יוכל לעמוד: **הן וסידן או הן נלא סידן.** הני שיעורי דמתני' עם עודי הטיח קא חשיב להן או דילמא מקום האבנים הוי בפותיא לבד טיח הסיד: **והא קתני טפחיים ומחצה.** אלמא תני טפח ומי חשיב: **חזי לאיצטרופי.** של זה ושל זה מצטרפין לטפח: **הקורה שאמרו.** לענין הכשר מבוי: **ג' טפחים.** אלמא ג' טפחים דקתני לגבי[ח] מתני' גבי לבינין דקתני זה נותן טפח ומחצה וזה נותן טפח ומחצה הן בלא סידן קאמר דהא לבינה לחודה אלא טפחים: **הסס ברברבתא.** ומתני' בזוטרתא דעם סידן לא הוו אלא ג' טפחים: **משום פשיעותא.** דילמא מתרמי אונס ופשעי ולא בנו אחריתי: **משום לגויי.** כל זמן הבנין: **כי קייטא בסיתווא.** בית הכנסת היה להם לימות החורף נמוך בכתלים רחבים וחלונות מועטין מפני הלינה וביומות החמה בית הכנסת אחר שאויר שולט בו: **וזוי.** לגורך בית הכנסת החדש ומונחים בין הגבאי מי איכא למיחש לפשיעות או לא: **שריגי ליבני.** מקורים הלבנים זה על גב זה ומזומנין לתתן בבנין: **הדרי הודרי.** משופין ומתוקנין רהיטי הגג קיבורו"ש: **לי בנו נמי.** כי כנישתא חדשתא לא נסתרוה לעתיקא דדילמא מתרמי פדיון שבויין ומזבני ליה: **ולא אמרן.** דלא ליסתרוה לעתיקא: **אלא דלא חזו ביה תיוהא.** ביקוע שיהא מזומן ליפול: **עייליה לפורייה התם.** כדי שלא יתיאש בבנינו שהחמה והגשמים מלעיין אותו: **שפיי.** מרזבין: **היי אסביה עצה להורדוס.** כדאמרי' לקמן בשמעתין [ד.] וכתובה היא ביוסיפון בן גוריון: אהדר

בשנים ואיתא להא ואיתא להא וניעבדו תלתין אמין בבנין ואידך ניעביד פרוכת כי קאי תלתין אמהתא נמי אגב תקרה ומעזיבה (ח) הוה קאי בלא תקרה ומעזיבה לא הוה קאי וליעביד מה דאפשר בבנין וליעביד אידך פרוכת אמר אביי גמירי אי כולהו בבנין אי כולהו בפרוכת אי כולהו בבנין ממקדש אי כולהו בפרוכת ממשכן איבעיא להו הן וסידן או דילמא הן בלא סידן אמר ר"נ בר יצחק אמסתברא הן וסידן דאי ס"ד הן בלא סידן ליתנייה לשיעוריה אלא לאו ש"מ הן וסידן לא לעולם אימא לך הן בלא סידן וכיון דלא הוי טפח לא תני והא קתני (ט) בלבינין זה נותן טפח ומחצה וזה נותן טפח ומחצה התם חזי לאיצטרופי ת"ש (י) בהקורה שאמרו רחבה כדי לקבל אריה והאריה חצי לבינה של ג' טפחים התם ברברבתא דיקא נמי דקתני של שלשה טפחים מכלל דאיכא זוטרא ש"מ: (כ) אמר רב חסדא לא ליסתור אינש בי כנישתא עד דבני בי כנישתא אחריתי איכא דאמרי דמשום פשיעותא ואיכא דאמרי משום צלויי מאי בינייהו איכא בינייהו דאיכא (ל) בי כנישתא אחריתי) מרימר ומר זוטרא סתרי ובנו בי קייטא בסיתווא (מ) ובנו בי סיתווא בקייטא א"ל רבינא לרב אשי גבו זוזי ומחתי מאי אמר ליה דילמא מיתרמי להו (נ) פדיון שבויים ויהבי להו שריגי ליבני והדרי הודרי ומחתי כשורי מאי א"ל (ס) זמנין דמתרמי להו פדיון שבויים מזבני ויהבי להו א"ה אפי' בנו נמי אמר ליה דירתיה דאנישי לא מזבני ולא אמרן (ע) אלא דלא חזי בה תיוהא אבל חזי בה תיוהא סתרי ובני כי הא דרב אשי חזא בה תיוהא בכנישתא דמתא מחסיא סתריה ועייל לפורייה להתם ולא אפקיה עד דמתקין ליה שפיכי ובבא בן בוטא היכי אסביה ליה עצה להורדוס למיסתריה לבית המקדש והאמר רב חסדא לא ליסתור אינש בי כנישתא עד דבני בי כנישתא אחריתא אי בעית אימא תיוהא חזא ביה איבעית אימא (פ) מלכותא שאני דלא הדרא ביה דאמר (צ) שמואל אי אמר מלכותא עקרנא טורי עקר טורי ולא הדר ביה הורדוס עבדא דבית חשמונאי הוה נתן עיניו באותה תינוקת יומא חד (ק) שמע ההוא גברא בת קלא דאמר כל עבדא דמריד השתא מצלח קם קטלינהו לכולהו מרותיה ושיירה לההיא ינוקתא כי חזת ההיא ינוקתא דקא בעי למינסבה סליקא לאיגרא (ר) ורמא קלא אמרה (ש) כל מאן דאתי ואמר מבית חשמונאי קאתינא עבדא הוא דלא אישתיירא מינייהו אלא ההיא ינוקתא וההיא ינוקתא נפלה מאיגרא לארעא טמנה שבע שנין בדובשא איכא דאמרי בא עליה איכא דאמרי לא בא עליה דאמרי לה בא עליה הא דטמנה ליתוביה ליצריה ודאמרי לה לא בא עליה האי דטמנה כי היכי דנאמרו בת מלך נסב אמר מאן דריש (ת) מקרב אחיך תשים עליך מלך רבנן קם קטלינהו לכולהו רבנן שבקיה לבבא בן בוטא למשקל עצה מניה אהדר

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פ"ג מהלכות סנהדרין הלכה יח סמג עשין פב טור"מ סי' קמז:

יב ב מיי' פי"ז מהל' שבת הל' יג סמג עשין מד סף טור"ע א"ח סי' שסג סעיף יח:

יג ג ד מיי' פי"א מהל' תפלה הל' יב סמג עשין יט טור"ע א"ח סי' קנב [וכרב אלפס פרק בני העיר דף רסד]:

יד ה ו מיי' פי"ח מהל' מתנות עניים הל' יא סמג עשין קסב טור"ע י"ד סי' רנב סעיף א:

טו ז מיי' פי"א מהל' תפלה הלכה יג סמג עשין יט טור"ע א"ח סי' קנב [וכרב אלפס פרק בני העיר דף רסד]:

תורה אור השלם

1 שום תשים עליך מלך אשר יבחר יי אלהיך בו מקרב אחיך תשים עליך מלך לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא: דברים יז טו

רבינו גרשום

איתא להא ואיתא להא. דהא בין בבנין בין בשנים היה גדול: כי קאי נמי תלתין אמה בעובי אמה בבית ראשון משום דהתקרה והמעזיב' מונחת עליו וסומכתו שלא יפול הא לאו הכי לא קאי אפי' בתלתין: ונעבד כמה דאפשר. לעמוד בגובה בבנין כותל ומכאן ולמעלה עד התקרה ליעבד פרוכת: אי כוליה בפרוכת. ממשכן [כדכתיב] והבדילה הפרוכת וגו': הן וסידן. כלומר הא דתנינן בגמרא זה נותן ג' טפחים וזה נותן ג' בהדי סיד שמסיידין מבחוץ צריך ג' טפחים (דאי לא הכי) [דליכא הכא] ו' טפחים שלימות דבצר שיעור מקום הסיד אי הן בלא סידן כלומר דלמקום גויל גרידא בעי למיתן זה ג' טפחים וזה ג' טפחים חרץ ממקום הסיד: דאי ס"ד הן בלא סידן. ר' טפחים (ולמקום) [ולעולם] בעי למיתב תרוייהו א"כ ניתנייהו לשיעורא דסיד ולימא הכי זה נותן ג' טפחים ומשהו למקום הסיד והשני כמו כן וכן בבולהו אלא מדלא תני הכי ש"מ מקום הגויל ומקום הסיד לא הוי אלא ר' טפחים (אלא) [לא] לעולם אימא לך הן ולא סידן ואי אמרת אמאי לא תני שיעורא דסיד כיון דלא הוי טפח לא חשיב למתנייה: התם חזי לאצטרופי. ב' חצאי טפח לטפח אבל מקום הסיד לא חזי לאצטרופי לשום חשבון: קורה שאמרו. לגבי מבוי מדתני לבינה של ג' טפחים מכלל דג' טפחים שלימות הוי כל לבינה וש"מ דלמקום לבינה בעינן ג' טפחים שלימות לבד ממקום הסיד וה"ה לגויל וכפיס וגזית: (מיהו) [ודחיה דמהא] לא תידוק במקום לבינה ג' טפחים שלימות דאותן טפחים ט) דתני גבי לבינות מבוי גדולים טפח בגודל אבל מתני' בטפחים

מסורת הש"ס

(א) עירובין יג:, (ב) מגילה כו:, רש"ש, (ג) ר"ל דוכתא לצלויי. רש"ש, (ד) ר"ל מלתא דמצוה ויהבי. רש"ל, (ה) [ברכין ו:], (ו) [שם], (ז) קדושין ע:, (ח) [ע"ב"ן מש"ז], (ט) ר"ל אמרינן, [מגילה כח.]. ר"ש מדפוי,

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומעזיבה קאי בלא תקרה ומעזיבה לא קאי כ"ל ומיתם הוס נמתק ג' פעמים: (ב) שם לא תני והא קתני בגזית זה נותן טפחים ומחצה וזה נותן טפחים ומחצה הסס חזי לאצטרופי: (ג) שם בי קייטא בסיתווא: וסתרי וכנו בי סיתווא: (ד) שם יומא דא שמעיה לבת מלך קלא דאמר כל"ל ומיתם הסוא גברא נמתק: (ה) שם ורמת קלא:

לעזי רש"י

קיבורו"ש. קורות (גג).

מוסף רש"י

רחבה כדי לקבל אריה. שתהא דומה לקביעות לבנות עליה בנין (ערובין יג:). **והאריה חצי לבינה של ג' טפחים.** נמצא אריה טפח ומחצה ריחב (שם). **משום פשיעותא.** שמא יפשע וימיתם ולא יבנה אחר (מגילה כו:). כל מאן דאתי ואמר מבית חשמונאי קאתינא עבדא הוא. שכל זרעו הרגם הורדוס ועבד היה ומלך תחתיהן וקרא בניו על שם בית חשמונאי, ומקמתא לאו בנות ישראל נסיב, דמזהרים הם להשיא בנותם לעבדים והוו להו טולם עבדים (קדושין עו).

מוסף תוספות

א. משום דדבר המסרס הוא ועבד דתקון מבוי דרבנן הוא אבל כיון דאיכא זוטרתא ניחא להוצרך לפרש דמשערינן ברברבתא. שיעמ"ק בשם תוס' הרא"ש. ב. והיינו דקאמר דאיכא "דוכתא" לצלויי ולא קאמר דאיכא בי כנישתא אחריתא לצלויי. רשב"ם. ג. כי אז ודאי אין דרכם למכור אפי' לפדיון שבויים פי' אין דרכם למכרה ואע"פ שמותר להם. דנגו יוצה. ד. ולא היו מתפללין שם. רשב"ם. ה. בחדרים שהיו סמוכין לבית הכנסת קרי בי כנישתא ומשם היו שומעים קידוש. תוס' פסחים קא. ו. ודווקא לאותן שבבבל מהני התנאי שהרי לעת בא גואל במהרה בימינו תפקע קדושתן אבל לאותן שבא"י לא מהני תנאי שהרי קדושתן לעולם קיימת. תוס' מגילה כח: ז. תימה זיל קרי בי רב הוא, ויש לומר וגו'. שיטמ"ק.

ט) [ולאלה דל"ל לאותן לבינות דתני גבי מבוי לבינות גדולות של ג"ט אבל מתני' בלבינות בינוניים הן וכו'.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אהדר ליה כלילא דיילי. האנקה מתרגמינן יגא (ויקרא יא) והוא שרץ שקוין הרלו"ן ושערו קשה כמחטין ועשה לו עטרה מעורו סביבות עיניו: **השתא מיהא [דאתא ואם].** אגא ואת שניהו כאן ואין שומע: **הני מחלל אם מקדשי.** סיפיה דקרא מחמד עייניכם: **מסתפינא ממלכותא.** כפופים היו למלכות רומיים: **מתמלכין.** נוטלין רשות: **אי זיינך עלך ספרך לאן.** אם נתגאית בכלי מלחמתך שהרגת בית אדוניך ספר יוחסין שלך בידינו הוא [ידענו] שאתה עבד: **לא רכא בו.** לא מלך ולא בן מלך: **קלניא מתעביד.** נעשה בן חורין מאליו: **שיאא.** שיש ירוק שקורין ביי"ש: **ומרמרא.** שיש לבן: **כוחלא.** שיש לבוש כעין כחול: **אידוותא דימא.** גלי הים [שהם נעים ונלים והעין [1] מתעשתת ברלאיתן]: **נעגא דגיאל.** לקמיה מפרש עוגשו: **מלבי ישפר עלך.** עלתי תיטב בעיניך: **במיתן עניין.** בחנינת עניים: **בכן סתא ארכא לשלותך.** [יהא אורך] לשלותך: **כולא מטא.** כל החלוט של פורענות בא עליו: **לקלא ירתין תרי עשר.** בשביל עלתו של דניאל תלה לו שנים עשר חדש: **בהולא.** לולבי דקלים: **ודפנא.** ענפי עץ ערמונים שקורין לו"ר ופרי שלו קורין ביי"ש: **פטיטא.** האבנים של שייהם לאפי' לא פסק לן דינא דמתני' המלמדנו שמתחלה בין שייהם עשאוה על כרחם היו חולקין בשוה האבנים שהרי ברשות שייהם מונחים ויד מי מהם תגבר: (הג"ה בפי' ר"מ קמ"ל דלא בעינן לאיה ולאיה טעין דדיליה מינהו עליו הראיה וכל הה"ג הכי דייינין ליה. וזה הדין מפורש עוד כמו כן בפרק הבית והעלייה בתחילתו איבעית אימא בשותפין כי האי גוונא אנוסי אבנים ברשות חבירו לא קפדי וחזקת רשות לאו כלום הוא שמעינן מינה דכל כהאי גוונא דמילתא דידיעה בשותפותא לתרוייהו אע"ג דמנחי ברשותא דחד מינייהו לא יכול למיטען דידי מינהו דברשותי מנחי דקי"ל שותפין לא קפדי אהדדי ע"כ): **השתא פסס גינה אמרת לא.** אע"פ שהיקר לאיה [1] קשה: **אמר אביי הו.** האי מקום שנהגו לגדור דקתני מתני' אבקעה קאי: **א"כ מאי אכל בבקעה.** הא מינה סליק והכי איבעי [2] למיתני אבל מקום שנהגו שלא לגדור אין מחייבין אותו: **מכפייה לקרנא לבר.** לאשי הכותל יכוף ללד חבירו. וכל חזית לשון קלה הוא וכן שנינו בתמיד (פ"ג מ"ד) גבי מערכה וחזיתה מזרחה לאשי הגזירין וכן מחזה מול מחזה דמלכים (פ ז) לאשי הנסרים מוסבין זה מול זה. [3] **ועביד מאבראי כופה לגדי לאשי הכותל שמחבר בראשו אבנים וטיט ומעבהו: דידי ודידיה הוא.** דקתני מתניתין כשעושין אותו בין שייהם עושין חזית מכאן ומכאן: **השתא גמי גייז לה.** להיות כפופה שהיא לגדו ואימא דידי ודידיה הוא ולא עשינו חזית: **מגגיו.** לגד שלו. ולקמיה פריך הא מבחוץ קתני: **לייף ליה.** מחבר חזית אחרת לגדו: **נשעייה**

אהדר ליה כלילא דיילי נקרינהו לעיניה יומא חד אתא ויתיב קמיה אמר חזי מר האי עבדא בישא מאי קא עביד אמר ליה מאי אעביד ליה א"ל נלטייה מר [1]אמר ליה [כתיב] [1]גם במדעך מלך אל תקלל אמר ליה האי לאו מלך הוא א"ל [2]וליהוי עשיר בעלמא וכתיב ובחדרי משכבך אל תקלל עשיר [3]ולא יהא אלא נשיא וכתיב [2]ונשיא בעמך לא תאור א"ל [4]בעושה מעשה עמך והאי לאו עושה מעשה עמך א"ל מסתפינא [4] מיניה א"ל ליכא איניש דאזיל דלימא ליה דאנא ואת יתיבנא א"ל כתיב כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר א"ל אנא הוא אי הואי ידענא דזהרי רבנן כולי האי לא הוה קטילנא להו השתא מאי תקנתיה דההוא גברא א"ל הוא כבה אורו של עולם דכתיב [3]כי נר מצוה ותורה אור ילך ויעסוק באורו של עולם דכתיב [4]ונהרו אליו כל הגוים איכא דאמרי הכי א"ל הוא סימא עינו של עולם דכתיב [5]והיה אם מעיני העדה ילך ויתעסק בעינו של עולם דכתיב [6]הנני מחלל את מקדשי גאון עוזכם מחמד עיניכם א"ל מסתפינא ממלכותא א"ל שדר שליחא וליזיל שתא וליעכב שתא ולהדר שתא אדהכי והכי סתרית [ליה] ובניית [ליה] עבד הכי שלחו ליה אם לא סתרתה אל תסתור ואם סתרתה אל תבני ואם סתרתה ובנית עבדי בישא בתר דעבדין מתמלכין אם זיינך עלך ספרך כאן לא רכא ולא בר רכא הורדוס [עבדא] קלניא מתעביד מאי רכא מלכותא דכתיב [7]אנכי היום רך ומשוח מלך ואי בעית אימא מהכא [8]ויקראו לפניו אברך [3]אמרי מי שלא ראה בנין הורדוס לא ראה בנין נאה [מימיו] במאי בנייה אמר [3]רבה באבני שישא ומרמרא איכא דאמרי באבני כוחלא שישא ומרמרא אפיק שפה ועייל שפה כי היכי דנקביל סידא סבר [5] למשעייה בדהבא אמרו ליה רבנן שבקיה דהכי שפיר טפי דמיחזי כי אידוותא דימא ובבא בר בוטא [7]היכי עבד הכי והאמר רב יהודה אמר רב ואיתימא ר' יהושע בן לוי [8]מפני מה נענש דניאל מפני שהשיא עצה לנבוכדנצר שנאמר [9]להן מלכא מלכי ישפר עלך וחטאיך בצדקה פרוק ועוויתך במיחן עניין הן תהוי ארכא לשלותך וגו' וכתיב [10]כולא מטא על נבוכדנצר מלכא וכתיב [11]ולקצת ירחין תרי עשר וגו' איבעית אימא שאני עבדא דאיחייב במצות ואיבעית אימא שאני בית המקדש [7]דאי לא מלכות לא מתבני ודניאל מגלן דאיענש אילימא משום דכתיב [12]ותקרא אסתר להתך [3]ואמר רב התך זה דניאל הניחא למ"ד שהתכוהו מגדולתו אלא למ"ד שכל דברי מלכות נחתכין על פיו מאי איכא למימר דשדיוהו לגובא דאריוותא: הכל כמנהג המדינה: הכל לאתויי מאי [1]לאתויי אתרא דנהיגי בהוצא ודפנא: לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם: פשיטא לא צריכא [2]דנפל לרשותא דחד מינייהו אי נמי [3]דפנינהו חד לרשותא דידיה מהו דתימא ניהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראיה קמ"ל: וכן בגינה מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו: הא גופא קשיא אמרת וכן בגינה מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו הא סתמא אין מחייבין אותו אימא סיפא אבל בקעה מקום שנהגו שלא לגדור אין מחייבין אותו הא סתמא מחייבין אותו השתא סתם גינה אמרת לא סתם בקעה מיבעיא אמר אביי ה"ק וכן סתם גינה ובמקום שנהגו לגדור בבקעה מחייבין אותו אמר ליה רבא אם כן מאי אבל אלא אמר רבא [4]הכי קתני וכן סתם גינה במקום שנהגו לגדור דמי ומחייבין אותו אבל סתם בקעה במקום שלא נהגו דמי ואין מחייבין אותו: אלא אם רצה כונס לתוך שלו ובונה ועושה חזית: מאי חזית אמר רב הונא אכפיה ליה לקרנא לבר ונעביד מלגיו עביד חבריה נמי מלבר ואמר דידי ודידיה הוא אי הכי השתא נמי גייז ליה חבריה ואמר דידי ודידיה הוא גיזוזא מידע ידיע איכא דאמרי אמר רב הונא מיכפא לקרנא מלגיו ונעבד מלבר גייז ליה חבריה ואמר דידי ודידיה הוא אי הכי השתא נמי לייף ליה חבריה ואמר דידי ודידיה הוא ליפופא מידע ידיע והא מבחוץ קתני קשיא רבי יוחנן אמר נשעייה

שבל דברי מלכות נחתכין על פיו. לפי תרגום [שלן] אתשורוש [3] נענש הרבה שנהרג דכתיב ויגידו למרדכי את דברי אסתר ולא כתב התם התך לפי שהרגו המן על שהיה משיב דברים בין אסתר למרדכי ומיהו גמ' שלנו אין תופס כן דדרשינן במגילה (דף טו.) והתך להיכן הלך ומפרש לפי שאין משיבין על הקלקלה:

הכי קתני וכן בגינה סתם כו'. וסיפא נמי יש לפרש כן אבל סתם בקעה ומקום שלא נהגו לגדור בגינה אין מחייבין אותו:

והא מבחוץ קתני קשיא. ומיובתא איכא דמתיבי למימר היינו שבולט חוץ לחומה מ"מ קשיא היא דא"כ ממון הוה ליה למיתני [8]:

[1] **גייז** ליה חבריה ושדי ליה. אע"ג דלעיל אמר גזוזא מידע ידיע בהולא לא ידיע: לאפוקי

מז א ב ג מיי' פכ"ו מהל' סנהדרין הל' ג סמג לאוין רט:

יז ד ה מיי' פי"ב מהל' רוצח הלכה טו:

יח ו מיי' פי"ב מהל' סנהדרין הל' טו סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קנו סעיף ד:

יט ז ח מיי' שם הלכה יח טוש"ע שם סעיף ה:

כ ט מיי' שם הלכ' ח סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קנו סעיף ג:

לעזי רש"י

הרצו"ן [הרירצו"ן]. קיפוד. ביי"ש [ביי"ש] (בד"ה שישנא). (שיש) חום אפור. לו"ר. דפנה.

ביי"ש (בד"ה ודפנא). גרגירים, פרי הדפנה.

מוסף רש"י

שישא. שיש צמוע, לא לבן ולא שחור אלא כעין ירוק, בלע"ז בי"ש (סוכה נא:). **אפיק שפה ועייל שפה.** סורס של אבנים נכנסה וסורס יוצאה שם). כי אידוותא דימא. כגלי הים, שהאבנים משוטים במקומיהן זו מזו והעיניים המתמלכות בהן שוטטות וגולות כאילו גלי הים הם נלים ונעים (שם). שהתכוהו מגדולתו. דימי אתשורוש שהרי בגלגלו הפליגו תלתא במלכותו וכן דריום המדי, שנאמר (דניאל ו) ועלה מגזרן מלכיא תלתא די דניאל חד מגזרן, וכן כורש, שנאמר (שם) ודניאל הלך במלכות דריום ובמלכות כורש פרסאה, וכשמלך אתשורוש מתכו מגדולתו (מגילה טו:).

מוסף תוספות

א. דהכי נקטינן משמיהו דרבוותא קמאי ז"ל דכל קשיא לא לגמרי איתותב אלא לתקשה בעלמא הוא דקשיא ואיכא נמי דהילכתא ניהו. המב"ן.

רבינו גרשום (המשך)

[לעיל ב:] בגינה הסמוכה לעיר אבל בבקעה של שדות כו': הא סתמא. דיש שגודרין ויש שאין גודרין: השתא סתם גינה. דאיכא היזק ראיה אמרת לא דאין מחייבין סתם בקעה דליכא היזק ראיה מחייבי: אמר אביי ה"ק. כלומר כגון חסורא מיחסרא וכן גינה סתם משום דאיכא היזק ראיה ובמקום שנהגו לגדור בבקעה מחייבין אותו: א"ל רבא. לאביי אי הכי דקא תרצת א"כ מאי אבל דקתני במתני' אבל בבקעה אי אמרת בשלמא דרישא לא איירי בדינא דבקעה כלל היינו דקתני בסיפא אבל בבקעה דעד השתא לא איירי בדינא דבקעה אלא לדעתך דתרצת דרישא איירי בבקעה מאי אבל בבקעה תו דתני בסיפא: אלא אמר רבא. אנא מהריצנא דלא תקשי אבל ולא תקשי סתמא דרישא לסתמא דסיפא וה"ק וכן בגינה סתם דינא דגינה סתם כדינא דמקום שנהגו לגדור בבקעה דמחייבין לגדור ועדיין לא שמעי' דינא דסתם בקעה ואמטו להכי צריך למתני בסיפא אבל בבקעה לאשמעינן דינא דסתם בקעה דכמקום שנהגו שלא לגדור דמי מחייבין לגדור דתשתא מיתרצא כולה מתני': ועושה לכותל חזית. סימן היכרא שידעו בני אדם שזה בנאו כולו בקרקע שלו משלו לפיכך כיון דעשה חזית אם נפל הכותל כו': דכייף ליה קרנא מלבר. דלשקע בראש הכותל בסופו קנים בטיט ריכוף ראשם של קנים מבחוץ לצד הכותל לצד אויר חבירו: אזיל אידך חבירו וכייף ליה נמי מלבר לצד שלו ואמר הרי אית לי נמי חזית ודידי ודידך הוא הכותל ומקומו הלכך לא כייף אלא מלבר: אכתי אתי האי וגייז לההיא חזית שהוא (פצע) [לצד] שלו ואמר דידי ודידך הוא: השתא נמי לייף ליה. כלומר יחברום לכותל בטיט בלא שקיעה: מידע ידיע. יכולין להבין ולהבחין בין דבוקה לשקיעה: והא מבחוץ קתני. ועושה לו חזית מבחוץ קשיא להך לישנא דאיכא דאמרי: ור' יוחנן אמר. היינו חזית:

תורה אור השלם

1 גַּם בְּמִדְעָךְ מֶלֶךְ אַל תְּקַלֵּל וּבְחַדְרֵי מִשְׁכָּבְךָ אַל תְּקַלֵּל עָשִׁיר כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל וּבַעַל כְּנָפַיִם יַגִּיד דָּבָר:
קהלת י כ

2 אֲלֵהֶם לֹא תִקְלַל וּנְשִׂיא בְּעַמְּךָ לֹא תָאֹר:
שמות כב כז

3 כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכְחוֹת מוּסָר:
משלי ו כג

4 וְהָיָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים נָכוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית יְיָ בְּרֹאשׁ הֶהָרִים וְנִשָּׂא מִגְּבָעוֹת וְנָהֲרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם:
ישעיהו ב ב

5 וְהָיָה אִם מֵעֵינֵי הָעֵדָה נֶעְשְׂתָה לִשְׁגָגָה וְעָשׂוּ כָּל הָעֵדָה פַּר בֶּן בָּקָר אֶחָד לְעֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:
במדבר טו כד

6 אָמַר לְבֵית יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְיָ הִנְנִי מְחַלֵּל אֶת מִקְדָּשִׁי גְּאוֹן עֻזְּכֶם מַחְמַד עֵינֵיכֶם וּמַחְמַל נַפְשְׁכֶם וּבְנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם אֲשֶׁר עֲזַבְתֶּם בַּחֶרֶב יִפֹּלוּ:
יחזקאל כד כא

7 וְאַבְנֵי הַיָּם רָדְ וּמָשׁוּחַ מֶלֶךְ וְהָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה בְּנֵי צְרוּיָה קָשִׁים מִמֶּנִּי יְשַׁלֵּם יְיָ לְעֹשֵׂה הָרָעָה בְּרָעָתוֹ:
שמואל ב ג לט

8 וַיְרַכֵּב אֹתוֹ בְּמִרְכֶּבֶת הַמִּשְׁנֶה אֲשֶׁר לוֹ וַיִּקְרְאוּ לְפָנָיו אַבְרֵךְ וְנָתוֹן אֹתוֹ עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרָיִם:
בראשית מא מג

9 לְהֵן מַלְכָּא מַלְכֵי יִשְׁפַּר עֲלָךְ וְחֲטָאָךְ בִּצְדָקָה פְּרָק וַעֲוָיָתָךְ בְּמָחֵן עָנְיָן הֵן תְּהֵוֶא אַרְכָּה לְשַׁלְוָתָךְ:
דניאל ד כד

10 כֹּלָּא מְטָא עַל נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא:
דניאל ד כה

11 לְקֵצָת יַרְחִין תְּרֵי עֲשַׂר עַל הֵיכַל מַלְכוּתָא דִּי בָבֶל מְהַלֵּךְ הֲוָה:
דניאל ד כו

12 וְתִקְרָא אֶסְתֵּר לְהָתָךְ מִסָּרִיסֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר הֶעֱמִיד לְפָנֶיהָ וְתַצַּוֵּהוּ עַל מָרְדְּכַי לָדַעַת מַה זֶּה וְעַל מַה זֶּה:
אסתר ד ה

הגהות הב"ח

(א) גמ' ל"ל מתפיא איכא אינים דשמע מלתא ואזיל ומודע ליה א"ל דאתא מיהא ליכא אינים נגן לאזיל ולימא ליה: (ב) שם סבר למחפייה בדהכא:
(ג) רש"י ד"ה א"כ מאי וכו' אינני ליה למיתנא:

רבינו גרשום

כלילא דיילי. כתר של מיני האנקה שהן עלוקות נתן סביב ראשו וניקרו עיניו: כי נר מצוה ותורה אור. אלו תלמידי חכמים שעוסקין בתורה אלו סנהדרין; ממלכותא. זו מלכות רומאי שהיה משועבד להם: שלחו ליה. ממלכות רומים אם זיינך עלך ספרך כאן כלומר אם מלחמתך עליך שאתה מתגבר לשם ייחוסך כאן שיודעין אנו מאיזה משפחה אתה לפי שהורקנוס אביו של הורדוס פעם אחת הלך על הרומים להלחם ונצח וראה בשביה שפחה אחת יפת תואר וחמדה ועשה לה כדין תורה ובא עליה והוליד ממנה אותו הורדוס ולפיכך היו מחרפין אותו מיחסו: קלניא. בן חורין נעשה: שישא. שיש לבן: ומרמרא. מנומרין: כוחלא. שחורין: כאדוותא דימא. כגלי הים שזו יורדת וזו עולה: שאני עבד משום דהוי שייך במצות עשה (שהזמן) [שאין הזמן] גרמא והורדוס עבד היה: בהוצא ודפנא. שנוהגין לעשות גדר מכפות תמרים ודפנא עץ של (ערר) [ערמון] שקורין לו"ר וכיון דנתרצו לעשות כותל על זה ועל זה לעבב שלא יעשו אלא כמנהג המדינה: קמ"ל. כיון דזה נותן מחצה וזה נותן מחצה אין צריך להביא ראיה: **פיסקא** וכן בגינה מקום שנהגו לגדור בגויל או בגזית וחבירו מעכב היו כופין אותו משום דאיכא היזק ראיה כדאוקימנא

לאפוקי מדאביי. ואגיי סבר דשפיר אית ליה למיתני תקנתא לרמאי: **אם** עמד וגדר **את הרביעית.** ל"ג אם אם עמד ניקף דהא לכולהו לישני דגמרא קאי אמקיף בר מלשנא בתרא דקאמר מקיף וניקף איכא ביניייהו והא דדייק בפרק כיצד הרגל (ב"ק דף כ: ושם) טעמא דניקף הא מקיף פטור היינו להוה ליפטר: **דמי** קנים בזול. וא"ת מאי שנא משדה שאינה עשויה ליטע דאם נטעה חבירו אלא ברשות אמר רב ושמואל בהשואל (ב"מ דף קא.) שמין לו וידו על התחתונה ואור"י דשאני הכא דמדי א"ל לדידי סגי לי בנטירא בר זחא ומ"מ דמי קנים בזול יהיב ליה לאנן סהדי דאם היה מוצאם כ"כ בזול היה גורר בהם: **שניה ושלישית לא.** אומר כ"י דהיינו טעמא דאין לך אדם שלא היה מסייע לרביעית ע"מ שיהא גדור מד' רוחותיו ובקונטרס פירש לפי שכבר יצא מן השלשה מד"ל [א] וכאי: הג"ה וקנא קשה דא"כ גם ברביעית יצא וכאי עד טפח אחרון ע"כ: **ורבי** יוסי סבר אם עמד ניקף וגדר את הרביעית. אע"ג דעד השתא היה מתמיר כדמשמע לישנא דמגלגלין עליו את הכל להך לישנא לא הוי הכי לשון אם עמד משמע ניקף: הגה"ה

דבחזית סגיא: מתני' [ג] המקיף את חבירו משלש רוחותיו וגדר את הראשונה ואת השניה ואת השלישית אין מחייבין אותו רבי יוסי אומר [ג] אם עמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל: **גמ'** אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יוסי דאמר אם עמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל [ד] ל"ש עמד ניקף ל"ש עמד מקיף איתמר רב הונא אמר [ה] הכל לפי מה שגדר חייא בר רב אמר הכל לפי דמי קנים בזול תנן המקיף את חבירו משלש רוחותיו וגדר את הראשונה ואת השניה ואת השלישית אין מחייבין אותו הא רביעית מחייבין אותו אימא סיפא רבי יוסי אומר אם עמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל בשלמא לרב הונא דאמר הכל לפי מה שגדר בה היינו דאיכא בין ת"ק [ו] ורבי יוסי ת"ק סבר הכל לפי דמי קנים בזול אין ומה שגדר לא ורבי יוסי סבר הכל לפי מה שגדר אלא לחייא בר רב דאמר הכל לפי דמי קנים בזול מאי איכא בין ת"ק לר' יוסי אי דמי קנים בזול לא קיהיב ליה מאי קיהיב ליה אי בעית אימא אגר נטירא איכא בינייהו תנא קמא סבר אגר נטירא אין דמי קנים בזול לא ורבי יוסי סבר דמי קנים בזול ואי בעית אימא ראשונה שניה ושלישית איכא בינייהו ת"ק סבר רביעית הוא דיהיב ליה אבל ראשונה שניה ושלישית לא יהיב ליה ור' יוסי סבר ראשונה שנייה ושלישית נמי יהיב ליה איבעית אימא מקיף וניקף איכא בינייהו דת"ק סובר טעמא דעמד ניקף [ז] דמגלגלין עליו את הכל אבל עמד מקיף אינו נותן לו אלא דמי רביעית ורבי יוסי סבר ל"ש ניקף ול"ש מקיף אם עמד וגדר מגלגלין עליו את הכל לישנא אחרינא מקיף וניקף איכא בינייהו ת"ק סבר אם גדר מקיף את הרביעית נמי יהיב ליה ורבי יוסי סבר אם עמד ניקף וגדר את הרביעית הוא דיהיב ליה דגלי דעתיה דניחא ליה אבל אם גדר מקיף לא יהיב ליה מידי

רוניא

[א] נשעייה באמתא מלבר וניעבד מלגיו עביד חבריה מלבר ואמר דידי ודידיה הוא אי הכי השתא נמי דקפיל ליה חבריה ואמר דידי ודידיה הוא [ב] קילופא מידע ידיע הוצא אמר רב נחמן סינופי [ג] יריכי מלבר וניעבד מלגיו עביד נמי חבריה מלבר ואמר דידי ודידיה הוא אי הכי השתא נמי גייז ושדי ליה ואמר דידי ודידיה הוא משריק ליה טינא השתא נמי אתי חבריה וקליף ליה קילופא מידע ידיע אביי אמר הוצא לית ליה תקנתא אלא בשטרא: אבל אם עשו מדעת שניהם: אמר ליה רבא מפרזיקא לרב אשי לא יעשו לא זה ולא זה א"ל לא צריכא דקדים חד מנייהו ועבד דידיה ואי לא עביד חבריה אמר דידיה הוא [ד] ותנא תקנתא לרמאי קמ"ל א"ל ורישא לאו תקנתא לרמאי הוא א"ל בשלמא רישא תנא דינא ומשום דינא תנא תקנתא אלא סיפא דינא קתני דקתני תקנתא אמר רבינא הכא בהוצי עסקינן לאפוקי מדאביי דאמר הוצא לית ליה תקנתא אלא בשטרא קמ"ל

[ב] המקיף את חבירו משלש רוחותיו וגדר את הראשונה ואת השניה ואת השלישית אין מחייבין אותו רבי יוסי אומר [ג] אם עמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל: [ד] אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יוסי דאמר אם עמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל [ה] ל"ש עמד ניקף ל"ש עמד מקיף איתמר רב הונא אמר [ו] הכל לפי מה שגדר חייא בר רב אמר הכל לפי דמי קנים בזול תנן המקיף את חבירו משלש רוחותיו וגדר את הראשונה ואת השניה ואת השלישית אין מחייבין אותו הא רביעית מחייבין אותו אימא סיפא רבי יוסי אומר אם עמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל בשלמא לרב הונא דאמר הכל לפי מה שגדר בה היינו דאיכא בין ת"ק [ז] ורבי יוסי ת"ק סבר הכל לפי דמי קנים בזול אין ומה שגדר לא ורבי יוסי סבר הכל לפי מה שגדר אלא לחייא בר רב דאמר הכל לפי דמי קנים בזול מאי איכא בין ת"ק לר' יוסי אי דמי קנים בזול לא קיהיב ליה מאי קיהיב ליה אי בעית אימא אגר נטירא איכא בינייהו תנא קמא סבר אגר נטירא אין דמי קנים בזול לא ורבי יוסי סבר דמי קנים בזול ואי בעית אימא ראשונה שניה ושלישית איכא בינייהו ת"ק סבר רביעית הוא דיהיב ליה אבל ראשונה שניה ושלישית לא יהיב ליה ור' יוסי סבר ראשונה שנייה ושלישית נמי יהיב ליה איבעית אימא מקיף וניקף איכא בינייהו דת"ק סובר טעמא דעמד ניקף [ח] דמגלגלין עליו את הכל אבל עמד מקיף אינו נותן לו אלא דמי רביעית ורבי יוסי סבר ל"ש ניקף ול"ש מקיף אם עמד וגדר מגלגלין עליו את הכל לישנא אחרינא מקיף וניקף איכא בינייהו ת"ק סבר אם גדר מקיף את הרביעית נמי יהיב ליה ורבי יוסי סבר אם עמד ניקף וגדר את הרביעית הוא דיהיב ליה דגלי דעתיה דניחא ליה אבל אם גדר מקיף לא יהיב ליה מידי

ור'

עין משפט נר מצוה

כ א מיי' פ"ג מהל' סנהדרין הלכה טז טוש"ע ח"מ סי' קנח סעיף ד:

כא ב ג ד ה מיי' פ"ג מהל' שכנים הל' ג סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קנח סעיף ו:

רבינו גרשום

נשעייה עליה אמה מלבר. שאמה העליונה מייסד אותה בסיד על פני כולה לאורך הכותל מבחוץ לצד חבירו: קפיל ליה. שיבא חבירו בסתר ומקליף אותו הסיד: מידע ידיע. מקום הקילוף ולא יועיל לו: כל הני דאמרן היינו בכותל של אבנים אבל [אם] אותו כותל מקני הוצא הוא מאי חזית מצי למקבע ביה דסניף ליה ריבי מלבר דלכי גדיל להו להוצא ליכוון דליהוי רישייהו דהוצא כייפי לבר [ושריק] ליה טינא דלא מצי חבירו לגזוז להו (ולא למישדינהו) [ולמישדינהו] דאיכא היכרא ומקשינן אס"ה אתי חבריה (ומקבל) [ומקפל] לההוא טינא ושדי ליה ואמר דידי ודידך הוא (וישנו) [ומשנו] קילופא מידע ידיע: אביי אמר. בשום ענין לכותל הוצין אין לו תקנה לעשות שום היכר שיהא כולו שלו שחבירו לא יכול לרמותו אלא בשטרא אא"כ יכתבו לו שטר שכולו שלו ואין לחבירו בו כלום: ואם עשו מדעת שניהם. כותל בבקעה בונין אותו שניהן בשותפות ועושין חזית מכאן ומכאן להיכרא שהכותל של שניהם הוא: ולא יעשה חזית לא זה ולא זה. וממילא ידענן דשל שניהם הוא דכיון דלאחד אין לו חזקה בו יותר מחבירו לא יוכל לטוענו דכולו שלו הוא: לא צריכא. דאקדים חד ועביד חזית מצד שלו להכי צריך למעבד אידך: אמר לו רבי תנא דמתני' לא אתי לאשמועינן בהא סיפא אלא תקנתא דרמאי. בשלמא רישא תנא דינא ותנא תקנתא. תנא אם רוצה כונס בתוך שלו דאף על גב דחבירו אינו רוצה שימצע לו באויר אינו יכול לעכב עליו היינו דינא ואגב דאיצטריך למיתני דינא תנא נמי תקנתא אבל סיפא לא אית ביה דינא כלל דהא דקתני מתני' אבל אם עשו מדעת שניהם בונין את הכותל באמצע לאו דינא הוא דמדעתייהו עבדי: רבינא אמר בהוצא עסקינן כו'. כלומר אפי' סיפא לא אתי לאוריי תקנתא כלל לרמאי אלא לאוריי אכותל דהוצא לאפוקי מדאביי דאמר לית ליה תקנתא אלא בשטרא קמ"ל דבחזית סגי בלא שטרא: **מתני'** המקיף את חבירו מג' רוחותיו. כגון שהיו לו למקיף ד' שדות א' מכאן וא' מכאן לשדה של אדם אחר שהיה באמצעיתן של אותן שדות ורצה בעל אותן ד' שדות לגדור שדותיו וגדר את הא' ואת הב' ואת הג' ומאותן גדרים של אותן שדות לא היתה משתמרת שדהו של זה הואיל שלא גדר שדה רביעית אין מחייבין הניקף ליתן חלקו המגיעו באותן ג' גדרים הואיל ועדיין אינו משומר שדהו שעדיין פתוח מרוח א': ר' יוסי אומר אם עמד מקיף וגדר שדה רביעית מגלגלין לו את הכל לניקף ליתן בכל אותן ג' גדרים לפי חלקו המגיעו דעכשיו שדהו משתמרת בכל צד: **גמ'** הכל כמה שגדר. כלומר אם זה המקיף גדר שדותיו בכותל יפה של אבנים חייב ליתן לו זה הניקף לפי חלקו בכמה שהוציא זה על אותן גדרים ואין יכול לטענן לדידי סגי לי בכותל רעוע של מחיצת קנים: חייא בר רב אמר. מצי לישנן ליה ולא יהיב ליה אלא דמי קנים בזול כמו שאם היו גדרים של קנים: בשלמא לרב הונא דאמר בכמה שגדר היינו דאיכא בין ת"ק ור' יוסי. דדייקי הכי הא רביעית לת"ק מחייבין אותו דמי קנים בזול ואתי ר' יוסי למימר לחלוק על ת"ק ואמר אמרת דמי קנים בזול ואנא אמינא דמחייבין אותו בכמה שגדר כעין שהוציא: אלא לחייא בר רב דאמר. לטעמא דר' יוסי דמחייב לניקף ליתן דמי קנים בזול מאי איכא בין ת"ק לר' יוסי כלומר מאי יהיב לת"ק בציר מדמי קנים

מסורת הש"ס

ג) [גי' הערוך ערך קפל ג' קיפולא], **ב)** ר"ל ריבי. רש"ל, **ג)** ר"ל ק כ:, **ד)** ר"ל ריבי. רש"ל, **ה)** ר"ל יסב, **ו)** [נ.ב.], **ז)** הך וכ"ג נקף אינו מפיק"י רק שייך בהג"ה. רש"ל, **ח)** בס"ל: טוליה,

גליון הש"ס

גמרא קילופא מידע ידיע. בתוס"ד ת"ל סימן ג"ג היה לו הגיגיסא כלן קיפולא וכ' שהוא היפוך הלשון הלשון קילוף וכעין מ"ש רש"י תולין דף מד ע"ב ד"ה דאקפל:

הגהות הב"ח

(א) גמ' דיליה הוא א"ל ומגא תקנתא לרמאי וכו' ל"ל האי מאי בגלמא ריש: **(ב)** שם הייט דאיכא בין ת"ק לר' יוסי ת"ק סבר דמי קנים בל"ל ומיהם הכל לפי מתקן: **(ג)** שם בעמד ניקף הוא מלגגלין: **(ד)** רש"י ד"ה ומקפל ליה מקלפו הס"ד: **(ה)** ד"ה הג"ה ירוכי וכו' ומיהם לגיני ירבי תמ"ש. ג"ג כך היה גורס בעל הג"ה וכך הוא ב' ירוקי יוסף: **(ו)** **באד"ד** ודפנא שהן הקנים: **(ז)** ד"ה אלא כו' ואם עשאוה שניס: **(ח)** ד"ה הג"ה תמ"ש וכו' דלא בעינן לזיכה כל"ל ומיהם מ"מ נמתק: **(ט)** ד"ה הס"ד סבר וכו' מגלגלין עליו בכולן כל"ל ומיהם אם הכל נמתק:

מוסף רש"י

המקיף את חבירו משלש רוחותיו. סתים לו לרלוקן שלש שדות אלו שדה שמעון משלש רוחותיו (ב"ק כ:). וגדר. לאוכן, **את הראשונה.** שמון לשדה שמעון, לבד מחיות מיעות שהיו לו ביון לשלר הבקעות (שם). אין מחייבין אותו. אין מחייבין את שמעון כלום, דמאי אהני ליה, הרי שדהו פתוחה מלד רביעית (שם). **לא שנא** עמד וגדר ניקף. אם עמד ניקף וגדר את הרביעית גלי דלעדעתיה דעמלא ליה בהקיפו של לוקחן ומגלגלים עליו את הכל לתת את חלקו בני מחיות פנימיות של לוקחן (שם).

מוסף תוספות

א. ואע"פ שעכשיו הוא נתנה מהם בציורוף הרביעית, ולא הדר דינא אלא אמרינן קם דינא. רש"ל. **ב.** דמשמע אם עמד מי שלא עמד עדיין, דהיינו ניקף דאי במקיף הו"ל למימר ר' יוסי אומר אם גדר את הרביעית. רש"ל.

רבינו גרשום (המשך)

בזול (ולטעמיה) אי האי פורתא דלא יהיב ליה דמי קנים בזול מאי יהיב ליה. לעולם כדאמר חייא בר רב דלר' יוסי לא יהיב ליה אלא דמי קנים בזול והאי דמקשיית מאי איכא בין ת"ק לר' יוסי איכא בינייהו ראשונה שניה ושלישית דת"ק סבר אם עמד מקיף וגדר את הרביעית מחייבין ליה לניקף דמי קנים בזול מאותה רביעית אבל מאינך אחרינא לא יהיב ליה כלל ור' יוסי סבר דראשונה ושניה ושלישית נמי יהיב ליה דמי קנים בזול: ואיבעית אימא מקיף וניקף איכא בינייהו. דת"ק סבר אם עמד מקיף נמי וגדר את הרביעית מחייבי ליה לניקף ליתן דמי קנים בזול מאותה רביעית ולא יותר דמצי לישנן דידיה אנא הוינא יתיב ומנטר לשדה שלי. ור' יוסי אומר אם עמד ניקף וגדר את הרביעית יהיב ליה מכוליה גדרים דמי קנים בזול דהואיל והוא עצמו גדר את הרביעית דניחא ליה באינך גדרים. אבל אם עמד מקיף וגדר את הרביעית לא יהיב ליה כלל דמצי למימר אנא הויתי מנטר שדה שלי: אגר נטירא איכא בינייהו. דהאי דקשיא ליה לעיל לת"ק מאי קיהיב ליה אגר נטירא מאי דהאי ניקף הוי יהיב לשומר שדהו דעכשיו לא צריך הדיינו בציר מדמי קנים בזול. ור' יוסי סבר מגלגלין עליו את הכל דיהיב ניקף דמי קנים בזול מכולהו גדרים:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ג) **ור' יוסי סבר.** דוקא גדרה ניקף דגלי דעתיה אבל גדרה מקיף לא: **רוניא אקפיה רבינא.** ד' שדות היו לרבינא סביבות ארבעה מגריו של רוניא וגדרן: **הב לי כמה דגדרי.** כרב הונא אליבא דר' יוסי דאמר הכל לפי מה שגדר דהכי קי"ל כדמוכח לקמן: **יומא חד הוה גדר.** רוניא היה גודר תמרים מדקל שבשדהו: **קיבורא דאסיני.** אשכול של תמרים משל רוניא וכפניו: **רמא ביה קלא.** גער בו רוניא באריסיה דרבינא: א"ל. רבינא גלית אדעתיך שאביזין הדקלין עליך ויתמא לך בשמירתן: **לא יהא אלא עיזי בעלמא מי לא בעיס בו.** כלומר אפי' אינך ירא מן הגנבים צריך אתה לשמרן מן העזים: **ולאו גברא בעיס לאלנויי.** להזעיק ולגעור בהן (ד) (ה) וירעס מתרגמי' אכלי (תהלים יח) וכן כל לשון הכזרזה בתרגום יהונתן: **פייסיה במה דאיפיים.** טוב לך (ו) להתפייס באגר נטירא הואיל ומתרגה לכך: הגה"ה **ואי לא דאיננא לך כר' יוסי כו'** מכלל דהכי הלכתא. וכן פסק ר"מ. תמ"ש: **ארבעה ללא וד' לללא.** אני שמעתי ללא לרעון עני וללא לרעון עשיר וכך אמר לו ארבע בכרות צריכין לרעון עני למאכלות ביתו ליום כמו שצריכין לעשיר וזה עני הוא וצריך לו השדה לפרנסה וכשם שאתה אומר לך הסתלק מעלי בדינא דבר מגרא משום ועשית הישר והטוב (ז) כך אני אומר לך עשה ישר וטוב לעני זה ואל תסלקהו ויש לגמגם דהעור קרוי ללא ולא הרעון כדאמרי' בעלמא (נדרים דף נו:) מאי דרגש ערסא דללא ואומר אני רוניא לרעון היה (ד) ונותן עורות לעבדיו לעשות מהן מנעלין למוכרן בשוק וכך אמר לו רב ספרא לרבינא העני זה שכרו מועט שהוא צריך ליתן שכר הרבה לעבדיו דאמרי אינשי ארבעה זוזי לעורך מקח העור וארבעה זוזי לשכר העבדיו והיינו ללא לפיכך עשה ישר וטוב ותהי לו שדה זו לפרנסת ביתו (ז) ול"נ ד' ללא ד' ככרות צריך לעבדן עני וד' לללא כמו כן ד' לעורך עבדן עשיר ומשל הוא כנגד רוניא שהיה לו שדה אחת בתוך שדות של רבינא כדאמר לעיל דרבינא אקפיה ארבעה רוחותיו ועכשיו קנה לו שדה אצל מגר רבינא ומפסיק שדה רבינא בין שדותיו וא"ל רב ספרא לרבינא שיעשה הישר והטוב להניח לרוניא אותה (ח) דעכשיו יהיה לו שנים שכמו שצריך שמירה לשני שדות [צריך] ג"כ לאחד ומכמה דברים יציאת האחד מרובה כיציאת שנים ונמצא רוניא משתכר: **מתני' מחייבין אותו לבנותו עד ד' אמות.** דבהכי סגי להיזק ראיה: **בחזקת שנתן.** אם אמר האחד לאחר שבנאו אני עשיתיו משלי שלא רצה זה לסייעני ותובעו תני היציאה וזה אומר נתתי חלקי נאמן): **עד שיניח.** התובע עדים שתבעו ולא נתן לו דיינין דחובה עליו לסייעו ומשפט זה לכל גלוי לא היה בונה משלו אלא היה לוקח עליו בב"ד: **סמך לו וכופל אחר.** לאחר שבנאו האחד למעלה מד' אמות הרבה ולא רצה האחר לסייעו בהגבהתו סמך השני כותל אחר כנגד כותל זה כדי לסכך ולתת עליו תקרה מכותל לכותל אע"פ שלא נתן עליו עדיין התקרה: **מגלגלין עליו אם הכל.** דגלי דעתיה דניחא ליה בהגבהה דהילך: **בחזקת שלא נתן.** אם בא הראשון ותבעו לדין לאחר שסמך את כותלו לכותל ראשון ואומר לו מן לי חלקך במה שהגבהתי וזה אומר נתתי חלקי אינו נאמן אלא בעדים שאין משפט זה גלוי לכל ועד שיחייבוהו בית דין אינו עשוי ליתן: **גמ' הקובע זמן לחבירו.** במלוה שהלוהו: אילימא

ד) [לעיל ב:], ג) כ"מ ובא בזמנו. רש"ל, ג) שייך לעמוד הקודם, ד) [מלגליי לשון הרמת קול כל"ל. רש"לן], ה) ל"ל ירעס והוא כש"נ כמ וכן הוא בס"י, ו) [דברים ו כ"מ קח.], ז) ס"מ ל"נ ול"נ רק הוא הג"ה עד הסי"ד. רש"ל, ח) שייך לעמוד הקודם, ט) [כלליות כמתוכות פד.],

הגהות הב"ח

(א) גמ' הב לי לפי דמי קנים: (ב) שם בעלמא לאלגליי בעיס כל"ל ותיבת לא נמחק: (ג) רש"י ד"ה פייסיה וכו' טוב לך שניאות לתפייס: (ד) ד"ה ארבעה ללא וכו' לרעון היה ולוקה עורות ונתן עורות לעבדיו: (ה) בא"ד אותה שדה דעכשיו: (ו) תוס' ד"ה הג"ה וכו' דקאמר טעמא דגדר ניקף: (ז) ד"ה ארבעה וכו' הרי הוא מלגן במוך דאמרי אינשי: (ח) ד"ה אע"פ שלא נתן עליו את התקרה מגלגלין וכו' טעמא דגדר ניקף:

מוסף תוספות

א. ולא היה יכול לסלקו וכו', ויש לו חלק בפירות, הרי הוא כאילו הוא שותף עמו בגוף הקרקע [ר]. כ"ן. ב. איכא למידק מאי בחזקת שנ[לא] נתן, ואי זה מוחזק בו יותר, ור"ל [ד]. רשב"ם. ג. חזקה לא נתפייס לאחר מיכן ולא פרע וכו' כיון דאין דין זה גלוי לכל שיחייבוהו ב"ד על כך. שם. ד. מארבע אמות ולמעלה שניכר שהכותל שלו. שיעמ"ק בשם תוספות הרא"ש. ה. דגלי אדעתיה דניחא ליה בהוצאה ולא דמי לדר בחצר חבירו דלא גלי אדעתי' אלא בחנם. מוס' נ"ק כ: ו. אע"ג דסתם מלוה ל' יום וכו' אפ"ה אם אמר פרעתיך תוך ל' יום נאמן, דכיון שלא קבע לו זמן ל' יום בפירוש, מיכסיף ופרע תוך ל'. רשב"ם.

כב א מיי' פ"ג מהל' שכנים הל' ז סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קמ סעיף י:
כג ב מיי' שם הל' ב טוש"ע שם סעיף מ:
כד ג ד מיי' שם הל' ז טוש"ע שם סעיף י:
כה ה מיי' שם הל' ב טוש"ע שם סעיף יא:

רבינו גרשום

הב לי כמה דגדרי. הואיל והוקפת שדך מד' רוחותיה ומשתמרת תן לי לפי חלקך המגיעך מהוצאותי: הב לי דמי קנים בזול. כלומר אם לא תרצה ליתן שיעור גדר טוב תן לי מיהו שיעור דמי קנים בזול: הוה קא גדר דיקלא. היה (וולקט) [לוקט] דיקלא: א"ל רבינא לאריסיה זיל אייתי לי קיבורא. כגון אשכול של ג' או ד' תמרים תלויים בקנה א' מאותו דקל: רמא קלא. גער בו באותו אריס שלא יגע בתמרים: דניחא לך. בהני גדרים דגדרי: אלא עיזא בעלמא. כלומר מי לא בעית למעביד נטירותא מחמת עיזי דלא ליפסדו בשדך והשתא לא צריכת: פסיקנא לך כרב הונא אליבא דר' יוסי. דאמר הכל כמה שגדר: ארבעה לצלא ארבעה לצללא. כלומר דהיכי דצריכי לאושכך עשיר שהוא (דלא) [צלא] ד' ככרות למזונותיו ואנשי ביתו כך צריכין לעבדן עני משל אמר לו כלומר מעשה זה דבר מיצוא אינו אלא משום ועשית הישר והטוב וכיון דזה רוניא עני הוא (אעפ"כ) אינו יכול להיות בלא שדה (שאם) [ואם] לא יקח עכשיו יפסיד מעותיו ואין לו במה להתפרנס משום הכי לא תוכל לסלוקיה דאין לך ועשית הישר והטוב גדול מזה דתשביק ליה למיזבן:

פיסקא כותל חצר שבין ב' חצירות שנפל מחייבין אותו למעכב שיסייע לבנות עד ד' אמות משום היזק ראיה והואיל דמחייבין ליה לסיועיה אם טוען הלה לא נתן לי כלום אלא אני לבדי בניתי לי משלי וזה אומר נתתי הרי הוא בחזקת שנתן עד שיביא ראיה עדים שלא נתן: מד' אמות ולמעלה אין מחייבין אותו. לסייעו לבנותו דהשתא ליכא היזק ראיה: סמך לו זה. שלא נתן מד' אמות ולמעלה ובנה זה בחלקו כותל אחר גבוה כמו זה שהגביה חבירו משלו שנתבארו לבנות שניהן ביחד ושיהיה כותל זה שהגביה חבירו אחד מכותל הבית: אע"פ שלא נתן עליו את התקרה. על כותל זה שהגביה חבירו אלא כעין קונדסין ונתן עליהם את התקרה מצד אחד על כותלו: אעפ"כ מגלגלין עליו את הכל מה שהוציא זה על אותו גובה יותר על ד' שאע"פ שלא נתן התקרה עליו נחנה הוא מן הכותל ו) וההנאה היא בביתו מחמת אותו כותל: דהואיל דמארבע אמות ולמעלה אין

ה) **הגה"ה כתב בספרים אבל מקיף לא יהיב ליה אלא דמי רביעית.** וקשה דמנלן דיהיב ליה אפי' דמי רביעית דילמא לא יהיב ליה כלל וכן משמע בפ' כילד הרגל (ב"ק דף כ: ושם ד"ה טעמא) דקאמר טעמא (ו) דניקף הא מקיף פטור ש"מ זה נהנה וזה לא חסר פטור ולמי שאתי מיהו ל"ל לדידי סגי לי בנטירא בר זוזא מיהו יש לדחות דה"ק לדידי סגי לי בנטירא בר זוזא הלכך פטור מלסייע לד' רוחות אבל רביעית יסייע דאין לך אדם שלא יסייע לרביעית שיהיה גדור מארבע רוחותיו: **ואי לא דאיננא לך כרב הונא אליבא דר' יוסי.** קנא היה נראה שלא להפחידו היה אומר כן מדלא קאמר ואי לא מגבינא לאפדנא מינך או מחינא לך בסילוקא דלא מבע דמא ואע"ג דבגולב הגזול (סוכה דף לד: ושם ד"ה ולדרום) אמר שמואל להיהו דמזבני אסא משום זביינייהו ואי לא דרשינן לכו כר' טרפון ובעי למימר התם דלהפחידם היה אומר כן הכא נראה דהכי ס"ל כדפירש רש"י ועוד מדקאמר ליה זיל פייסיה במאי דאיפיים משמע דמן הדין היה לו יותר אם לא בשביל שכבר נתפייס: **ארבעה לצלא כו'.** לפירוש הקונטרס מקשה ר"ת [הא] אין מרחמים בדין (ט) ועוד דקאמר סבר רבינא לסלוקי משמע שטעה רבינא ועוד מה שייך כאן האי מעשה אי משום דאיירי ברבינא ורוניא לייתי נמי מעשה דהמקבל (ב"מ דף קט.) רוניא שתלה דרבינא הוה והנך תרי עובדי דשמעתין לייתי נמי התם ועוד דללא הוא עור כדאמרי' (מו"ק דף מ.) מאי דרגש ערסא דללא ואומר ר"ת דזבן אדעה אמילגא דרבינא היינו אמילגא אותם שדות דאקפיה רבינא מארבע רוחות והיה רבינא מגלגן מג' רוחות ורוניא מרוח אחת ואף על גב דאמר בהמקבל (ב"מ דף קח:) הני ארבע בני מגרא דקדיס חד מייניהו וזבן מאי דזבן זבן מ"מ סבר רבינא לסלוקי משום שהיה מגלגן מג' לדדין ורוניא רק מרוח אחת א"ל רב ספרא אמרי אינשי ארבעה ללא פירוש לעור גדול צריך ליתן לעבדן ד' זוזי וד' לללא עור קטן כלומר צריך ליתן מן הקטן כמו מן הגדול שיש טורח בקטן כמו בגדול ה"נ מאי טעמא דינא דבר מגרא משום שיהיו כל שדותיו סמוכין שיוכל לחוסכן בבת אחת ולכך הוא מגלגן מרוח אחת כמו אתה מג' רוחות וה"ר אברהם פירש דהך ארעא דזבן רוניא אמילגא דרבינא היינו אמגרא דאותן שדות שהיה רוניא אריס בהן כדאמרי' רוניא שתלה דרבינא הוה וה"ק ליה רב ספרא לרבינא אע"פ שאין לרוניא בגוף הקרקע כלום מכל מקום הואיל שהוא עובדן (ז) הרי הוא מגלגן (ז) כמו דאמרי אינשי ארבעה ללא נותנין ד' זוז על העור וכמו כן צריך ליתן ללא לאומן המעבד את העור: **מארבע** אמות ולמעלה אין מחייבין אותו כו' בחזקת שלא נתן. ב חייבי כגון דידעינן דקדם חד ואתליה לחבריה והיה מסרהב דדמשמע ליתנא אין מחייבין אותו ולכך הוי בחזקת שלא נתן ג וא"ל להעמיד בשעמד ניקף חייב כן נראה לי אי נמי הכא זה חסר הוא שגורם לו שהגביה הכותל למעלה מד' אמות כדי שלא יהיה לו היזק ראיה בשום עניין ממנו: **הקובע** זמן לחבירו. אור"י דוקא קובע זמן לחבירו אבל בשאר הלוואה לא חשיב ליה תוך שלשים תוך[1] זמנו: **ובא** בזמנו ואמר פרעתיך תוך זמני אינו נאמן. ונראה לי שיש עדים שחייב לו וקבע לו זמן דאי לאו הכי ניחמניה שפרעו תוך זמן במיגו דאי בעי אמר לא הלוית לו כלום או לא קבעת לי שום זמן ולקמן מיבעי ליה אי

מחייבין אותו לבנות אם טוען הלה ואמר אני נתתי והגבהתי עמו והלה אומר לא נתת הרי הוא בחזקת שלא נתן עד שיביא ראיה שנתן: הקובע זמן לחבירו. לפרוע לו את חובו:

ו) נראה לי"ל והכונה היא ממנה שהוא דר בביתו ע"י אותו כותל.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ה. וגשל, © כל הזכויות שמורות